

Bir Sorunun Cevabı

Soru: Batı Türkistan'daki [Orta Asya: Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan, Kazakistan ve Türkmenistan] siyasi durumun değişken bir durum olduğu mülahaza edilmektedir. Zira bazen bu yöneticilerin Rusya'nın şemsiyesi altında iken bazen de Amerika'ya doğru hareket ettiklerini görmekteyiz... Ve hakeza. O halde bu cumhuriyetlerdeki mevcut siyasi durumun açıklanması mümkün müdür? Allah sizi hayırla mükafatlandırsın.

Cevap:

Orta Asya'daki siyasi durumun detaylarına ve değişkenliklerine girmeden önce şu hususların idrak edilmesi gerekir:

1. 1991 yılında eski Sovyetler Birliği dağılıp cumhuriyetlere parçalanınca Rusya, kendi böğründe olmalarından dolayı bu cumhuriyetler ile sağlam bir bağlantının devam ettirilmesinin kaçınılmaz olduğunun farkında idi... Böylece ilk etapta bunları "Bağımsız Devletler Topluluğu" [BDT] denilen örgüt altında toplamaya yöneldi. Ancak bu devletlerin çoğu bu topluluktan ayrıldı ve üç Baltık ülkesi gibi bazıları da ilk etapta ona dahil olmadı... Ardından "Şanghay", ardından Ortak Güvenlik, ardından Kolektif Güvenlik ardından da Acil Müdahale Gücü örgütüne yöneldi...

Aynı şekilde Rusya, Sovyetler Birliği döneminde bu cumhuriyetlerde oluşturduğu sütunlarından da yardım aldı ki bunların en belirgin olanları şunlardır:

a. Sovyetler Birliği'nin, Rus sakinlerinden Orta Asya cumhuriyetlerine taşıdığı kişilerin bu cumhuriyetlerde "bির Rus kolu" olarak kalmasıyla özellikle buralarda ortaya çıkarttığı nüfus değişimi...

b. Bu cumhuriyetlerde konuşlanmış olan ve hepsini çekmeyip bazısının Orta Asya cumhuriyetlerinde kalmaya devam ettiği Rusya'nın nüfuz merkezleri ve ileri karakolları olan Rus üsleri.

c. Bu cumhuriyetlerde özellikle de geniş alana sahip olması nedeniyle Kazakistan'da gerçekleştirilen nükleer ve füze deneme sahaları.

d. Doğalgaz ve petrol hatları gibi bu devletlerle olan bazı ekonomik bağlantıları.

2. Her ne kadar Sovyetler Birliği'nin dağılması Komünist Partisinde bir nevi çöküntü oluşturmuş ve onu yönetimden uzaklaştırmış olsa da Komünist Partisinin eski liderleri Orta Asya cumhuriyetlerinde yöneticiler olarak kalmaya devam etmişlerdir. Yani bu cumhuriyetlerdeki otoritelerin, Sovyetler Birliği'nin yok olmasından sonra bile İslam ve onun için çalışanlarla savaşıp gelmesi için habis bir planlama sayesinde Sovyetler Birliği dönemindeki yöneticiler yönetimde kalmaya devam ettiler. Bu da İslam'ın bu cumhuriyetlerde etkin bir şekle yayılmasından, İslam esası üzerine birleşmelerinden, İslam'la hükmetmelerinden ve onun yolunda cihat etmelerinden duyulan korku nedeniyledir...

Hakeza Orta Asya, Rusya ve Amerika açısından hayati bir çıkar ve stratejik bir bölge olmasından dolayı aralarındaki çatışma sakinleşir sakinleşmez yeniden hareketlenmektedir. Bu nedenle taraflardan her birinin kullandığı etkin güçlere göre nüfuzun ve bölge yöneticilerinin ajanlık yönlerinin zaman zaman değişmesi şaşırtıcı değildir:

-Burada eski sütunları olan Rusya'ya gelince: Bu cumhuriyetlerde Rus nesli olarak isimlendirdiğimiz geçmişte oluşturduğu nüfus değişiminin yanı sıra eski üsleri ve ekonomik ilişkileri vardır...

-Amerika ise bu ülkelere sunduğu cömert havucun, yani mali yardımların yanı sıra bu devletlere Rusya'nın kendilerini korkutacak büyük bir devlet olmadığını telkin etmekte ve onları koruyacağını vaat etmektedir...

-Bu, bölgedeki Rusya ile Amerika arasındaki sıcak çatışma açısından dır.

-Diğer yöne gelince; yöneticilerin İslam'a ve İslam için çalışanlara karşı adavetleridir ve bu da çatışma taraflarının üzerinde ittifak ettikleri bir husustur.

Artık bu cumhuriyetlerin siyasi vakasını arz edebiliriz:

1. **Kırgızistan:** Bakiyev'in 2005 yılında Rusya'nın desteğiyle yönetime nasıl geldiğini, ardından 23.07.2009'da yapılan son seçimlerde yönetimini nasıl yenilediğini, Amerika'nın rızası olmadığı halde Rusya'nın ona açık bir şekilde nasıl destek verdiğini biliyoruz. Zira Bişkek'teki Amerikan Büyükelçisi şöyle bir beyanatta bulunmuştur: *"Birleşik Devletler, devlet başkanlığı seçimleri ve sonuçları hususunda birçok gözlemcinin dile getirdiği endişeleri paylaşmaktadır. Oylama sürecinde bazı olumlu yönler görülürken Birleşik Devletler, bağımsız gözlemci grupların ilk gözlemleriyle birlikte Kırgızistan Cumhuriyeti'nin seçimlerde uluslararası yükümlülüklerin büyük bir kısmını yerine getirmede olduğunu görmektedir."* Açıklamasında, *"Kırgızistan Cumhuriyeti'ne, seçim kanunlarını seçim sürecinin tamamında uluslararası yükümlülüklerle göre kesin olarak uygulaması"* çağrısında bulundu. [AFP / 02.08.2009] Oysa bu sırada Rusya, Bakiyev'in seçilmesini tebrik etmiş ve Rusya Devlet Başkanı Dimitri Medvedev, 31.07.2009'da Kırgızistan'a bir ziyarette bulunarak 02.08.2009'da yeni devlet başkanlığı görevini resmen üstlenmeden önce kendisini kutlamak ve desteklediğini ilan etmek üzere bir araya gelmiştir. Rus Devlet Başkanı'nın Kırgızistan'a yönelik bu ziyaretinin, Kolektif Güvenlik Örgütü'nün Kırgızistan'ın "Çolpon-Ata" şehrindeki konferansı çerçevesinde gerçekleştiği ilan edilmiştir. Nitekim "Rusya Bugün" internet sayfasında, 01.08.2009'da, *"Rusya Devlet Başkanı Medvedev'in, 01.08.2009 Cumartesi günü Çolpon-Ata şehrinde Kırgız topraklarında Rus teşkilatlarının bulunmasını ve bir Rus ek birliğinin bu ülkeye konuşlandırılmasını düzenleyen ikili yasal sözleşme ilişkileri temelini geliştirilmesi ve iyileştirilmesi çerçevesinde bir belge imzaladığını, ayrıca bu belgenin Rus ve Kırgız askerlerine ait ortak bir eğitim merkezinin inşa edilmesini de belirttiği"* geçmiştir. Yine söz konusu sitede şöyle geçmiştir: *"İki devlet başkanı, Güney Kırgızistan'da 49 yıllığına 25 yıl uzatılabilir Acil Müdahale Güçlerine bağlı askeri bir üssün inşa edilmesine ilişkin bir anlaşmanın hazırlanması ve imzalanması üzerinde anlaşılar."* Ve şöyle geçmiştir: *"Bakiyev, gelecek kasım ayının öncesinde imzalanması gereken bu anlaşmanın ülkedeki Rus askeri varlığını tamamıyla belirleyeceğine dikkat çekmiştir."*

Bakiyev'in, kapatmakla tehdit etmesinin ardından Amerikan hava üssü Manas'ın kiralama sözleşmesini uzatmayı yenilemesine gelince; onun Rusya'dan uzaklaşıp Amerika'ya yöneldiğini göstermez. Bilakis bu, Kırgızistan'daki yandaşlarını bir bütün olarak yönetime karşı harekete geçirmemesi için Amerika'yı hoşnut etme adına Rusya'nın izniyle gerçekleşmiştir. Zira onlar, yönetimin "huzurunu" kaçırmaya, dolayısıyla Kırgızistan'da bulunan bizzat Rusya'nın üslerini etkilemeye muktedirler. Bunun açıklığa kavuşması için üssün hikayesini baştan zikredeceğiz:

Bakiyev, Amerikan hava üssü Manası kapatmaya kalkışmıştır. Zira bu yılın geçen şubat ayında Kırgızistan Devlet Başkanı Kurbanbek Bakiyev, Moskova'da Manas üssünü kapatacağını açıklamıştır. [Reuters / 12.02.2009] Nitekim bunu şu sözleriyle daha açık bir şekilde ifade etmiştir: *"Geçen üç yıl boyunca üssün kirasının arttırılması konusunu ileri gelen Amerikalı yetkililerle birlikte şahsen ben gündeme getirdim. Onlara, fiyatların değiştiğini, Kırgızistan'ın mali durumunun zorda olduğunu ve anlaşma maddelerini yeniden gözden geçirmemiz gerektiğini ifade ettim."* Ve şöyle ekledi: *"Sürekli olarak bize tamam güzel deyip senelerce bunu tekrarlayıp duruyorlar. Ancak ne zamana kadar bekleyebiliriz. Biz, saygı duyulması gereken egemen bir devletiz."* [Reuters / 12.02.2009]

Bundan da hem Kırgızistan'daki rejim sorununun para koparmak olduğu hem de Amerikalılara tevessül ettiği halde üç sene boyunca Bakiyev'e hiç değer vermedikleri anlaşılmaktadır. Nitekim Bakiyev'in partisinin hakimiyeti altındaki Kırgız parlamentosu, bu üssün Amerikalıların yüzüne kapatılması kararı almış ve bu karar doğrultusunda çekip gitmeleri için Amerikalılara 180 gün süre vermiştir. Bu süre dolmadan önce geçen temmuz ayının ortalarında ise taraflar arasında bir anlaşmaya varıldığı ilan edilmiştir. Zira Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'teki Amerikan Büyükelçiliğinin, bu anlaşmaya ilişkin olarak yayınladığı beyanatta şöyle geçmiştir: *"Birleşik Devletler hükümeti ve Kırgızistan Cumhuriyeti, hava üssü Manas'ın kullanılması sonucuna varılması hakkındaki müzakerelerinin başarıyla sonuçlandığını ilan ederler."* [el-Cezira / 15.07.2009] Ayrıca üssün kirasının 17 milyon dolardan 150 milyon dolara yükseltildiği ifade edilmiştir! Gerçekte ise üssün daha önceki aslı kira "17 milyon dolar olup 133 milyon dolarlık yardımlarla birlikte yıllık toplam 150 milyon doları bulmaktaydı." Böylece yeni anlaşmaya göre "aslı kira 60 milyon dolar olup 90 milyon dolarlık yardımlarla birlikte yıllık toplam 150 milyon dolar olmuştur." Yani kira meselesinde hiçbir şey değişmemiş sadece Kırgızistan'a verilen mali ve mali olmayan yardımlar kelimesi kira olarak belirtilmiştir. Bu da Kurmanbek'in güya kendisine saygı duyulmasını ve devletin saygın bir egemenliği olduğunu

göstermek isteyen bir devlet başkanı olması itibarıyla yüz suyunu kurtarması içindir!! Nitekim New York Times gazetesi, 24.07.2009'da Bakiyev'in davranışlarına ilişkin olarak yukarıda belirttiğimiz hususları şöyle ifade etmiştir: *"Kırgızistan ve Birleşik Devletler hükümetlerinin geçenlerde Amerikan hava üssü Manas'ın kullanılmasının uzatılmasına dair imzaladıkları anlaşma, üssün kapatılmasına ilişkin önceki kararından cayan Kırgız hükümetinin yüz suyunu korumanın bir aracı olmaktan öte bir şey değildir."* Bunun arkasında Rusya vardır. Zira yeni anlaşmanın ilan edilmesi, Amerika Başkanı Obama ile Rusya Devlet Başkanı Medvedev'in 06-08.07.2009'da görüşüp Rusya'nın, Amerikan ve NATO ikmallerinin Rusya ve müttefiklerinin topraklarından geçişine izin verilmesine muvafakat etmesinden sonra olmuştur. Rusya, Kırgızistan'daki "Kant" üssünden dolayı kaygı duymaktadır. Zira Rusya, Amerika'nın oradaki üssüne muvafakat etmemesi halinde Amerika'nın, Kırgızistan'daki çıkarlarını güvence altına alan Bakiyev rejimini devirme uğraşısı içerisine girerek karışıklık çıkarmasından ve renkli devrimler gerçekleştirmesinden kaygı duymaktadır.

İşte tüm bunlar, Bakiyev'in Rusya yanlısı olduğunu ve Amerikalıların Manas hava üssünü Afganistan'daki Müslümanlara yönelik operasyonlarında kullanmalarını sürdürmelerine izin vermesinin nedeninin geçmişte selefi Asker Akayev'e yaptıkları gibi kendisini devirmek üzere harekete geçmemeleri için Amerikalıları hoşnut etmekten öte bir şey olmadığını göstermektedir. Bu da Amerika'nın Bakiyev'i önce huzursuz edip ardından da devirmeye çalışmasından duyduğu kaygıdan dolayı Kırgızistan'daki varlığını ve nüfuzunu korumak amacıyla Rusya'nın muvafakatiyle olmuştur.

Rusya ile Amerika arasındaki bu çatışmanın nedenine gelince; Kırgızistan'ın Orta Asya'daki önemli stratejik konumundan dolayıdır. Zira Kırgızistan'ın 858 km uzunluğunda Çin'le sınırı vardır. Dolayısıyla Amerika, Kırgızistan'ı eline geçirdiğinde Çin sınırına konuşlanmış olacaktır. Dolayısıyla da Çin'e ve bölgenin tamamına karşı çalışması bakımından Amerika açısından Kırgızistan son derece büyük öneme sahiptir. Nitekim kalıcı olarak 1000'den fazla Amerikan askerinin bulunduğu Manas'taki üssü, 2001 yılından bugüne kadar Afganistan'daki Müslümanlara karşı savaşında bir ana merkezdir ve Manas üssünde ne olup bittiği hususunda Kırgız hükümeti hiçbir şey bilmemektedir. Çünkü anlaşma, Kırgız denetçilerinin veya gözlemcilerinin veya bunların dışında başka bir kimsenin üsse girmemesini ve üsse girip çıkan Amerikan kargolarından hiç birini denetlenmemesini belirtmektedir. Manas üssü, Kırgız gözetimden tamamen uzak olup dolayısıyla Rus gözetiminden de uzaktır. Nitekim "Rusya Bugün" internet sayfası, Medvedev'in Kırgızistan ziyaretini ve Bakiyev ile imzaladığı askeri anlaşmalar konusunu aktarırken 31.07.2009'da şunları ifade etmiştir: *"Kırgızistan, Orta Asya bölgesinde önemli ve ayrıcalıklı bir stratejik konuma sahiptir ve uzun yıllar Batı devletleri ile Rusya'nın çıkarlarının kesişme noktası ile karakterize olmuştur."* Yani orada başta Amerika olmak üzere Rusya ile Batılı devletler arasında bu stratejik nokta üzerinde bir çatışma vardır. Nitekim geçenlerde Amerikan Merkezi Kuvvetler Komutanı General David Petraus, biri Kırgızistan ve diğer ikisi Türkmenistan ve Özbekistan olmak üzere üç Orta Asya devletini ziyaret etmiştir. Rus "Novosti" haber ajansı, 20.08.2009'da bazı gözlemcilerin, *"Bu ziyareti, yani General Petraus'un ziyaretini başarılı bir ziyaret şeklinde tanımladıklarını ifade etmiştir. Zira bu üç başkentten yetkilileri, Birleşik Devletler temsilcilerine Washington ile işbirliğini geliştirmek istediklerini teyit etmişlerdir."* Dolayısıyla bu ziyaret, kendilerini kazanmak ve buralarda Amerikan varlığını güçlendirmek girişimi çerçevesinde Kırgızistan da dahil bu ülkelerdeki ciddi Amerikan etkinliğinin bir parçasıdır. Her ne kadar Kırgızistan Devlet Başkanı Bakiyev, Amerikan Generali ile görüşmemiş olsa da nihayetinde Kırgızistan Dışişleri Bakanı ile görüşmüştür. Bakiyev, hala Amerika'nın kendisinden hoşnut olmadığını ve seçilmesi hususunda şüphe duyduğunun farkında olsa da içerde ve dışarıdaki yandaşlarının gücü nedeniyle Amerika'dan kaygı duymakta olup dolayısıyla onu hoşnut etmeyi istemektedir. Bu nedenle Manas üssü konusunda Amerika ile anlaştı ve güya kendi saygınlığı ile ülkesinin egemenliğini koruyacak olan para hususuna ilişkin düzenlemesindeki üçkağıtçılığı dışında şartlar değişmeksizin onu kullanmasına izin verdi!

2- **Özbekistan:** "Dönek" tabirinin en fazla yakıştığı kişi, Özbekistan Devlet Başkanı "Kerimov'dur." Zira Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından "Kerimov'un" yavaş yavaş Rusya'dan uzaklaştığı açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Zira Rusya, eski Sovyetler Birliği Cumhuriyetlerinin veya bazısının bağlılığını korumak için 1992 senesinde Ortak Güvenlik Örgütü'nü oluşturmuş ve ardından 2002

yılında bunun ismini Kuzey Atlantik Antlaşması modelinde Kolektif Güvenlik Antlaşmasına çevirmiştir... Bu örgütler karşısında dönecek bir karaktere sahip olan Kerimov, Kolektif Güvenlik Antlaşmasından çıkar çıkmaz çökmüş olan Sovyetler Birliği Bloğundan Gürcistan, Ukrayna ve Moldova gibi Rusya karşıtı ülkelerden oluşan "GUAM" örgütüne katılmıştır. Ancak Amerika ile Batılı devletlerin, Andican ve başka yerlerdeki vahşi katliamlarında yanında yer alan Rusya ve müttefiklerinin desteğiyle 2005 Mayıs ayında işlediği Andican katliamları için bir soruşturma ekibinin gönderilmesini talep etmesiyle Kerimov apar topar terk ettiği Kolektif Güvenlik Antlaşmasına dönmüştür...

Şimdilerde ise Amerika'nın, kendi çıkarıyla ilişkili olan bu katliam ile insan hakları konusunu kapatması, onunla bağlantı kurmaya başlaması ve onu kendi yanına çekmeye çalışmasıyla birden bire dönerek Rusya ile olan faaliyetlerini dondurduğunu, Amerikalılarla sıkı fıkı olmaya ve onlarla birlikte çalışmaya hazır olduğunu açığa vurdu. Bunun da ötesinde Rusya, Kolektif Güvenlik Antlaşmasının kendi güvenlik ihtiyaçlarını, egemenlik ile nüfuza yönelik açgözlülüğünü gidermediğini görür görmez, Acil Müdahale Gücü, yani bölgede Rusya'nın nüfuzuna yönelik herhangi bir tehdide karşı Acil Müdahale Gücü denilen örgüte yönelmiştir. Bunun üzerine Özbekistan, bunun karşısında durarak "Acil Müdahale Güçlerinin" kurulması ve bunun Rusya, Beyaz Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Ermenistan ve Özbekistan gibi ülkelere her birini içine alan Kolektif Güvenlik Örgütünün bölgesine konuşlandırılması anlaşmasını imzalamamıştır. Bu devletlerin liderleri ise 04.02.2009 tarihinde, Acil Müdahale Gücünün diğer bir tabirle Acil Yayılım Gücünün kurulmasına karar vermişler ve Özbekistan imzalamayı reddettiği halde bu anlaşmayı 14.06.2009 tarihinde Moskova'da imzalamışlardır. Kerimov bu reddedişini şu sözleriyle gerekçelendirmiştir: *"Bu antlaşma, ortak güçler için ortaya koyulan misyonu belirlememektedir."* Oysa antlaşmanın şunu ifade etmesini önerirdim: *"Ortak güçler, sadece dış düşmanları püskürtmek için ortaya çıkmıştır ve ortak güçlerden olan her bir devletin birimi bu devletin kendi topraklarında konuşlanacaktır."* [Novasti / 26.08.2009] Bu da Kerimov'un, bu gücün Rusya'nın elinde olacağını, Rus güçlerinin Özbekistan'ın da dahil olduğu mezkur Kolektif Güvenlik Devletleri içerisinde konuşlanacağını ve bu örgüte üye olan ülkelere herhangi bir durumda müdahale imkanı vereceğini fark ettiğini göstermektedir. Çünkü bu gücün görevleri belirlenmemiştir. Dolayısıyla Kerimov, bu devletlere karşı bir dış saldırı olduğunda onun görevlerinin sadece bu devletlerle sınırlandırılmasını ve ortak olan devletin güçleri dışındaki güçlerin tek bir devletin topraklarına konuşlandırılmamasını talep etmiştir. Yani Özbekistan topraklarına Rus kuvvetlerinin girmesini ve Özbekistan ile bölge içerisindeki Rusya'nın nüfuzuna yönelik bir tehdide karşı herhangi bir karşılık vermesini reddetmektedir.

Görüldüğü üzere Özbekistan, şu anda bu anlaşmaya muvafakat etmesinin ötesinde topraklarında Rusların ikinci bir üs inşa etmesine izin veren Kırgızistan'ın tersi bir konumdadır. Özbekistan, geçen 26 Ağustos ayından beri Kolektif Güvenlik Örgütü bölgesinde yapılmakta olup önümüzdeki Ekim ayının 15'ine kadar devam edecek olan şu andaki tatbikatlara da katılmamıştır. Dolayısıyla Özbekistan'ın bu hareketi, bu örgüte olan üyeliğini bir nevi yarı dondurmuş olsa bunu resmen ilan etmemiştir. Bunun da ötesinde Özbekistan, varlığını tehdit etmesinden dolayı Rusya'nın Kırgızistan'da ikinci bir üs inşa etmesine de karşı çıkmıştır. Zira bu üs, Özbek sınırları yakınında olan Fergana Vadisi bölgesine inşa edilecektir. Nitekim Novasti Haber Ajansı, 05.08.2009'da Özbekistan Dışişleri Bakanlığına bağlı "Jahon" haber ajansının 03.08.2009'da yayınladığı açıklamada geçtiği üzere Özbekistan'ın, Güney Kırgızistan Kant'taki Rus üssüne ek olarak başka bir Rus askeri üssünün konuşlandırılmasına ilişkin planın uygulanmasının zaruri veya faydalı olmadığını düşündüğünü ve yeni bir üssün konuşlandırılmasının bölgede istikrarsızlığa yol açacağını belirttiğini aktarmıştır. Ayrıca Özbekistan Dışişleri Bakanlığının bu açıklamasında şöyle geçmiştir: *"Üç Orta Asya ülkesinin sınırlarının iç içe girdiği kompleks bir bölgede bu tür planların uygulanması bölgenin askerileşmesinin hızlanmasına sevk edebilir, farklı milliyetçi çatışma şekillerini tutuşturabilir ve aşırı radikal güçleri tahrik*

edebilir." [Novasti / 03.09.2009] Dolayısıyla tüm bunlar, Özbekistan'daki Kerimov rejiminin son zamanlarda Rusya'dan uzaklaşmaya ve açık bir şekilde Amerika'ya yakınlaşmaya başladığını göstermektedir. Buna dair göstergelerin bazıları şunlardır:

-Özbekistan Devlet Başkanı Kerimov, 18.08.2009'da başkent Taşkent'te General David Petraus ile yaptığı görüşmede şöyle demiştir: "Özbekistan, karşılıklı saygı ve eşit ortaklık ilkeleri esasına binaen Birleşik Devletler ile olan mevcut işbirliğini genişletmeye hazırdır." [Rus Novasti haber ajansı/18.08.2009] General Petraus ise buna karşılık olarak şöyle demiştir: "Özbekistan'ın Afganistan'daki istikrarı ve bölge güvenliğini desteklemeye yönelik gösterdiği çabaları takdir ediyorum." [Aynı kaynak] Bu da Kerimov'un Amerikalıları yeniden dost edinmeye ve onlarla ilişki kurmaya istekli olduğunu göstermektedir. Nitekim Amerika, Andican katliamını araştırmaları için Batılı denetçilerin devreye girmesini talep etmiş bunun üzerine Kerimov ile Amerika arasındaki geçmiş ilişkilerin arasına kara kedi girmiş, ardından Amerika ona karşı yaptırımlar uygulamış, ardından da doğal dayanağı olan Rusya'ya dönerek Amerika'ya sırt çevirmişti. Bunun üzerine Amerika'nın Andican olaylarını görmezlikten gelmesiyle tekrar Amerika'ya dönmüştür. Nitekim Amerika, son olarak Özbekistan'daki Kerimov rejimine karşı uyguladığı yaptırımları kaldırmıştır.

-Özbekistan ile Rusya arasındaki gerilim halini gören Amerika Birleşik Devletleri, fırsatı kaçırmayıp Özbekistan ile ilişkilerini geliştirmek üzere harekete geçti ve NATO'nun yüklerini Özbekistan üzerinden Afganistan'a taşımak için Özbekistan ile bir anlaşma imzaladı. [Ulusal Stratejik Araştırma Kurumu/04.04.2009] Ancak Özbek-Amerikan yönetimleri arasındaki ilişkiler bunun ötesine geçerek Amerikan yönetimi, 18. bağımsızlık yılı münasebetiyle bir kutlama mesajı gönderdi ve ardından da Kerimov, Özbekistan'daki Amerikan Büyükelçisi "Richard Norrland'ın" ziyaretini kabul etti. Bundan önce de Cumhurbaşkanı Kerimov, 18 ağustosta ABD Merkez Kuvvetler Komutanı General David Howell Petraus'u kabul etmiş, iki ülke arasında askeri eğitim programları ve staj eğitimi değişimini içeren bir işbirliği anlaşması imzalanmıştır.

Kerimov, bu yönüyle dönecek bir karaktere sahip olup mevcut vakası Rusya'dan uzaklaşarak Amerika'ya yakınlaşmaktadır.

3. **Tacikistan:** Tacikistan'daki siyasi durum, Kırgızistan'daki siyasi duruma daha çok benzemektedir. Zira Tacikistan Devlet Başkanı Rahmanov, Rusya yanlısı olup tahtını korumalarından dolayı onlara olan minnettarlığını ifade etmiş olsa da aleyhinde sorun çıkarmaması için Amerika'nın çıkarlarına da güvence vermektedir. Her ne kadar Amerika'nın Tacikistan'da pek çok avansı olsa da şu ana kadar Rusya'nın nüfuzunu değiştirebilecek bir konumda değillerdir. Dolayısıyla Amerika, şu anda kendi çıkarlarını sağlamakla yetinmektedir... En azından yakın gelecekte.

Yönetim, 1992'den 1997'ye kadar devam eden iç savaştan sonra Rus kuvvetlerinin yardımı sayesinde mevcut Devlet Başkanı İmam Ali Rahmanov lehine istikrar bulmuş ve Halkçı Hareket ile İslami Kalkınma Partisi gibi kendine karşı savaşan hareketlerle seçimlerin yapılması, devlet başkanlığı süresinin beş yıllığına tek dönem olması ve ardından da özgür seçimlerin yapılması üzerinde bir anlaşmaya varmaya başarmıştır. Ne var ki Rahmanov, ilk dönemdeki iktidarda kalma süresini yedi yıla uzatmış ardından da 2020 yılına kadar iktidarda kalmak için anayasa değişikliği üzerinde referandum yaptırmıştır. Bu değişikliğin üzerine 2001 yılında kargaşalar baş göstermiş ve Rusya bunlara karşı kendisine yardım etmiş ve iktidarını güvence altına almıştır.

Yine Putin döneminde Rusya, Rahmanov ile ilişkilerini güçlendirmiş ve 2008 ağustosunda Tacikistan'ın başkenti Duşanbe'ye 20 km uzaklıkta ikinci askeri bir üs inşa etmeyi başarmıştır. Bilindiği üzere Rusya'nın Tacikistan'da geçmişi 1943 yılına dayanmakta olup 201 Nolu Üs adında büyük bir askeri üssü vardır. Yine Tacikistan'da uydu ve balistik füzeleri izleme amaçlı Rusya'ya ait "Okno" Tesisi vardır ve mülkiyetinin 2008 haziranında 49 yıllığına Rusya'ya verilmesi onaylanmıştır.

Tacikistan, stratejik açıdan Rusya için oldukça önemlidir. Dolayısıyla da ona sımsıkı sarılmakta ve oradaki varlığını korumaya çalışmaktadır. Bu nedenle Rahmanov ve rejimi, kendini güvence altına almak için Tacikistan'daki Rusya'nın tüm bu imkanlarını aleni bir şekilde desteklemektedir ve Tacikistan üzerindeki egemenliğini sürdürüregelmesi için ekonomik açıdan Tacikistan'ı ona bağlamaya çalışmaktadır. Zira Rahmanov, kendisine yardım etmelerinden, yönetime getirmelerinden ve yönetimini sağlamlaştırılmalarından dolayı Rusya'ya olan minnettarlığını ifade etmektedir. Nitekim ülkesini, Rusya'nın idare ettiği Kolektif Güvenlik Anlaşmasına dahil etmiş ve Rusya liderliğindeki Acil Hareket Gücüne katılmasını da onaylamıştır. Nüfusu 7 milyonu bulan Tacikistan'daki insanların çoğu, Rusya'da çalışan ve yarım milyonu bulan evlatlarının mali gelirlerine bel bağlamaktadırlar. Tacikistan, Çin'in yardımıyla Rusya'nın idare ettiği Şanghay İşbirliği Örgütüne de üyedir. Nitekim Rusya ve Çin, son günlerde Şanghay Örgütü adı altında 18.04.2009 tarihinde askeri tatbikatlar yapmışlardır.

Buna rağmen Rahmanov, Amerika'yı kıskırtmamak için Rusya'nın muvafakatiyle Bakiyev gibi hareket etmektedir. Dahası aleyhinde harekete geçmemesi için onun çıkarlarını sağlamaktadır. Bundan dolayı Rus şirketlerinin 2,5 milyar dolar tutarında projeler gerçekleştirmelerine izin verdiği gibi Amerikan ve Avrupa şirketlerinin yanı sıra Çinlilerin de Tacikistan'da projeler ve ticari işler gerçekleştirmelerine izin vermektedir. Yine Rahmanov, Amerika'ya ülkesinin havaalanlarını kullanmasını teklif etmesinin yanı sıra son olarak 20.02.2009'da Tacik demiryollarını kullanarak Amerikan ikmallerinin toprakları üzerinden Afganistan'a geçişine izin vermiştir. Nitekim Tacikistan'ı ziyaret eden Amerikan Kuvvetleri Komutanı Yardımcısı Amiral Mark Harnich, buna ilişkin olarak şu açıklamayı yapmıştır: *"Özbekistan'dan Tacikistan'a ardından Afganistan'a haftalık olarak elli ile iki yüz arasında konteynırı gönderme niyetindeyiz. Tacikistan, üslerimize en yakın yer olması nedeniyle son derece önemlidir."* [el-Cezira / 20.02.2009] İşte tüm bunlar Rahmanov'un, Amerika'nın Tacikistan'daki çıkarlarını güvence altına almaması durumunda Amerika'nın Rahmanov yönetimine etki edebilecek ve ardından da yandaşlarını etkin bir şekilde harekete geçirecek güçlere sahip olduğunun farkında olmasından dolayıdır.

Kayda değerdir ki Tacikistan'da Rusya ile olan ilişkilerin koparılması çağrısında bulunan hem halkçı ve partizan bir teveccüh hem de ordu ile yönetim içerisinde bir takım güçler vardır ve Rahmanov da bu hususun farkındadır. Bu nedenle çıkarları noktasında Amerika'yı susturmak için onu hoşnut ve tatmin etmeye çalıştığı gibi Rusya karşıtı halkçı teveccüh noktasında da hoşnut etmektedir. Bunun içindir ki içerisinde kısmen de olsa Rusya'dan uzaklaştığını gösteren aleni girişimlerde bulunmuştur. Zira Tacik Sınır Muhafızı Komutanı, ülkesinden Rus kuvvetlerinin çekilmesi için aleni bir şekilde çağrıda bulunmuştur. Ayrıca Tacikistan'da Rusça yayın yapan televizyon kanalların yayınlarını durdurmuşlar ve Rusçanın dışında Tacik dilini de resmi dil yapmışlardır. Her ne kadar bu girişimler Rusya ile olan hassasiyetleri etkilemiş olsa da yukarıda Tacikistan hakkında belirttiğimiz üzere Rahmanov hala Rusya'ya daha yakın bir durumdadır.

Tacikistan, Afganistan'a komşu bir noktada olması itibariyle stratejik bir öneme sahiptir, Güney-Doğu kısmındaki dağları doğrudan Afganistan dağlarıyla bağlantılıdır ve Afganistan'a yaklaşık 1206 km uzunluğunda sınırının olmasının yanı sıra Çin ile de yaklaşık 414 km sınırı vardır. Dolayısıyla Çin açısından onun önemi karşısında yer alan Kırgızistan önemi gibidir. Bu nedenle Amerika onu ihmal etmeyecek ve muhtemelen uygun bir fırsatta onu kazanmaya çalışacaktır.

4- Türkmenistan: Önceki Devlet Başkanı "Sapar Murat Niyazov" döneminde Rusya yanlısıydı ve genellikle politikaları da bu yöneydi. Ancak 2006 aralık ayında "Niyazov'dan" sonra yönetimi devralan mevcut Devlet Başkanı "Kurbangali Berdi Muhammedov", daha çok Batıya özellikle de Amerika'ya açık ve yakın olan bir politika izlemeye çalışmaktadır. Nitekim 2007 kasımında, enerji

sektörü için Amerikalı ve Avrupalı yetkililer ile Rus şirketlerinin yanı sıra BP ve Chevron şirket yöneticilerinin toplandığı bir zirveye ev sahipliği yaparak böylece kendisinin onların tamamıyla çalışmak istediğini göstermek istemiş ve bu da muhtelif kesimlerle yaptığı antlaşmalardan ortaya çıkmaktadır:

-2007 Mayıs ayında Rusya, Türkmenistan gazının büyük bir kısmının ihracatını tekeline almak için Orta Asya'nın gaz tedarikinin "Gazprom" şirketinin kontrolü altında kalmasına izin veren yeni boru hatları inşa etmek üzere Türkmenistan ve Kazakistan ile bir anlaşma imzaladı. Nitekim Putin, bunu Rusya'nın bir zaferi olarak saydı ve şöyle dedi: *"Bu anlaşma, Türkmenistan gazını piyasa değerinden daha düşük bir fiyata satın alan Rusya'nın zaferini gösterir."* [BBC/17.05.2007] Yirmi yıl devlet başkanlığı yapan eski Türkmenistan Devlet Başkanı Türkmen Başı Niyazov, ülkesindeki gaz tekeli yalnız Rusya'ya hasretmiş ve onun dışındakileri engellemiştir. Bunun için Rusya, şu anda geçmiş antlaşmalar üzerine Türkmenistan gazının %90'nını satın almakta ve bu da yıllık olarak yaklaşık 50 milyar m³'e tekabül etmektedir. Rusya, bu gazın her 1000 m³'nü 100 dolara satın almakta ve Avrupa'ya 250 dolara, hatta kış mevsiminde 345 doları bulan fiyatla satmaktadır. Kaldı ki Rusya, Niyazov döneminde bu gazı 70 dolara ardından 100 dolara çıkana kadar 35 dolara satın almaktaydı. Böylece Rusya, Türkmenistan'daki Müslümanların gazından korkunç karlar elde etmekteydi. Bu iki ülkenin gaz fiyatlarını yeni yeni yükseltmesine rağmen Rusya, bu gaz servetinden halen büyük karlar elde etmektedir.

-Buna mukabil olarak Berdi Muhammedov, Avrupa'nın Rus gazı tedariklerine olan bağımlılığını azaltmayı amaçlayan Amerika'nın desteklediği bir proje çerçevesinde Hazar Denizi doğalgazı boru hattının inşa edilmesini prensipte onaylamıştır. Bu da geçen günlerde Amerikalılar ile Avrupalıların kurulmasına dair Türkiye'de imza attıkları Türkmenistan'dan Azerbaycan'a uzanacak ve doğalgazı Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşıyacak Nabucco Hattı denilen hatır. Nitekim Reuters, 24.04.2009 tarihinde ismini vermediği bir Amerikan yetkilisinin şu sözünü aktarmıştır: *"Türkmenistan, Avrupa Birliğinin desteklediği Nabucco projesinin diğer büyük bir tedarikçisidir. Ancak Brüksel, bu projenin uygulanmasına ilişkin somut önerilerin ortaya atılmasını talep etmektedir."*

-Bu alanda Çin'in de etkinliği vardır. Zira Çin Devlet Başkanı Hu Jintao, Rusya ve Çin ile güçlü ilişki ve ittifak içersinde olan eski devlet başkanı Niyazov döneminin 2006 Mayıs ayında Türkmenistan'ı ziyaret ederek o gün Türkmenistan'dan yıllık 30 milyar m³ doğalgaz satın alma sözü vermiş ve Çin, Türkmenistan'ın doğusundaki Ceyhun nehrinden Çin'e ulaşacak şekilde bir doğalgaz boru hattı döşemiştir. Geçenlerde, tam olarak 30.08.2009 tarihinde Çin'in, Türkmenistan'daki doğalgaz sahasının bir Çin şirketi olan PetroChina Şirketi tarafından geliştirilmesi için 3 milyar dolar vereceği ilan edilmiştir. Böylece Çin, muazzam servetlerine göz dikmesinden dolayı endüstrisini geliştirmesinde yardımcı olmak amacıyla Türkmenistan'a yüz milyonlarca dolar kredi vermeye başlamıştır. Türkmenistan'ın 2006 yılındaki doğalgaz üretim kapasitesi, 62,2 milyar m³'e ulaşmış ve 2010 yılına kadar 120 milyar m³'e çıkması beklenmektedir.

-2014 yılında kullanıma hazır hale gelecek olan Nabucco hattı yoluyla Türkmenistan'ın doğalgazı bu fiyatlar üzerinden Avrupa'ya doğrudan kendisinin satacağı ve bu karın da Rusya'nın yerine kendisinin olacağı şeklindeki Amerika ile Avrupa'nın ayartmaları sayesinde Türkmenistan, Amerika ile Batıya meyletmek üzere gaza gelmiştir. Türkmenistan, küçük bir devlet olmasına rağmen Avrupa, Rusya'nın yaptığı gibi ona şantaj veya baskı yapmayı becerememiştir. Bilakis Hazar gazı boru hattının hayata geçmesinden sonra Amerika ile Avrupa'nın insafı altına girecektir. Ayrıca Nabucco hattı, birçok ülkeden gaz tedarik edecek olsa da doğalgaz kaynaklarına hakim olmasıyla ondaki uzun el Amerika'nın olacaktır. Türkmenistan, 100 trilyon m³'ü bulduğu tahmin edilen büyük bir doğalgaz rezervine sahiptir. Dolayısıyla bu alanda bölgede, dahası dünya çapında en önemli ve en büyük

üreticidir. Aynı şekilde 80 milyar varili bulduğu tahmin edilen önemli petrol rezervine de sahiptir. Ancak şu anda büyük oranda bir petrol üretimi yoktur. Zira petrol üretimi, günlük 200 bin varili geçmemektedir. Ancak önümüzdeki günlerde bu üretimin 2 milyon varile çıkarılması planlanmaktadır.

Amerika açısından ise Afganistan'daki savaş donanımlarına giden yakıt tedariklerinin bir kısmı Türkmenistan'dan gelmektedir. Bunun yanı sıra Türkmenistan'dan Afganistan'a uzanan ve oraya yıllık 1,1 milyar m³ doğalgaz taşıyan "Trans Afganistan" doğalgaz boru hattı da bulunmaktadır. Dolayısıyla Türkmenistan, bu açıdan da Amerika için önemlidir. Amerika, birinci süper devlet olarak küresel konumunu korumak, Rusya veya diğer büyük devletlerin etkisini azaltmak yada yok etmek amacıyla dünyaya tahakküm etmek, dünya üzerindeki egemenliğini sürdürmek ve pençesini kalıcı kılmak üzere Türkmenistan'ın ötesinde dünyanın tamamındaki petrol ve doğalgaz kaynaklarının hepsine hakim olmanın dışında enerji alanında büyük karlar elde etmeyi de amaçlamaktadır. Bundan dolayı Amerika, elinden almak veya aslan payına sahip olmak için Rusya'nın bel bağladığı muazzam petrol ve doğalgaz kaynaklarından biri olmasından dolayı Türkmenistan üzerine odaklanmaktadır. Böylece Türkmenistan'a, yani onun kaynaklarına ve bu kaynakların ihraç edilmesine tahakküm etmiş olsun. Böylelikle de Avrupa'nın kendi merhameti ve egemenliği altında kalması için bu kaynakları Avrupa'ya Rusya'nın yerine kendisi ihraç edecek olmasının yanı sıra Rusya'yı ve onun Avrupa ile olan ittifakını da zayıflatmış olsun. Dolayısıyla Türkmenistan muamması, doğalgaz serveti üzerindeki bir çatışmadır ve gelecekte petrolü de bu çatışmada başrolü oynayacaktır.

Tüm bunlara rağmen Türkmenistan'ın hala Rusya ile büyük ekonomik bağlantıları vardır. Dolayısıyla henüz ondan kurtulmayı başaramamıştır. Amerika ise onu avlayarak bu Rus etkisi kapsamından çıkarmak için etrafında dolaşıp durmaktadır ve Rusya da bunun farkındadır. Zira Türkmenistan, doğalgaz fiyatlarının yükseltilmesini talep edince Rusya, onunla olan muamelesinde başka bir yöne meyil ederek Rusya'ya karşı bu hususta kendisine yardım etmeleri için Amerika ile Batıya sığınmasından duyduğu endişe ile hemen buna icabet etmiştir. Nitekim Türkmenistan doğalgazının büyük bir kısmını Rusya'dan uzak bir şekilde Avrupa'ya aktaracak olan Nabucco projesi, Türkmenistan'ı Rus etkisi dairesinden çıkarmanın bir aracıdır. Kayda değer ki Türkmenistan, ne Kolektif Güvenlik Örgütüne ne Acil Müdahale Gücüne ne de Şanghay Örgütüne üyedir ve orada Rusya'nın askeri üssü de bulunmamaktadır. Dolayısıyla gerek Rusya'nın gerek Amerika ile Batı'nın daha da ötesi Çin'in ona önem vermeleri, zenginliklerinden ve doğalgaz ile petrol servetlerinden dolayı birinci derecede ekonomik önemiyle ilgilidir.

5. **Kazakistan:** 2,7 milyon m²'yi bulan yüzölçümüyle Orta Asya ülkelerinin en büyüğü olup yüzölçümüne oranla 15 ila 17 milyon arasında olduğu tahmin edilen nüfusuyla oldukça az bir nüfusa sahiptir. Dolayısıyla Kazakistan'ın Rusya açısından önemi orada nükleer denemeler gerçekleştirmesinden kaynaklanmaktadır. Nitekim Rusya, Kazakistan'ın "Semipalatinsk" bölgesinde 500 nükleer deneme gerçekleştirmiştir. Kazakistan Devlet Başkanı Nur Sultan Nazarbayev, 29.08.2009'da bu deneme sahasının kapatılmasını ve Kazakistan da 24.09.2009'da nükleer denemenin yasaklanmasını imzalamışlardır. Amerika, jeo-stratejik ve petrol ile doğalgaz zenginliği öneminden dolayı onunla olan ilişkisini güçlendirmek için çalışmaktadır. Nitekim Kazakistan'da, 100 milyar varil olduğu tahmin edilen petrol serveti olup şu anda bir milyon varilin üzerinde üretim yapılmakta ve 2015 yılında bu üretimin günlük 2,5 milyon varile çıkarılması beklenmektedir. Ayrıca Kazakistan'da, yaklaşık 150 trilyon m³ olduğu tahmin edilen doğalgaz serveti de vardır. İşte bu servetler, Batılı sömürgeci devletlerin salyasını akıtmakta olup bunların başında Amerika gelmekte ve nüfuzunu, servetleriyle zengin olan bu büyük İslami beldeye yaymak için çalışmaya sevk etmektedir. Nitekim

Amerika ile bağlantıları güçlenmeye başlamış ve Kazakistan devlet başkanı da petrol, doğalgaz ve diğer alanlarda yatırım yapmaları için Amerikan şirketlerine bir takım imtiyazlar vermiştir.

Böylece Amerikan şirketleri, oradaki petrol ve doğalgaz endüstrisinde ana yatırımcı haline gelmiştir. Nitekim daha sonraları başkan yardımcısı olan Dick Cheney, geçen asrın doksanlı yıllarının ortasında Kazakistan petrol danışma kurulunda çalışmaktaydı ve Amerikan şirketleri lehine bir dizi anlaşmalar yaptı ki Condalizza Rice'ın yönetiminde çalıştığı Chevron Şirketi lehine yaptığı anlaşma da bunlardan biridir. Amerikan-Kazakistan ilişkileri, Devlet Başkanı Nazarbayev'in 2006 yılındaki Amerika ziyareti ve o zaman ki George Bush'la görüşmesiyle taçlandırılmıştı. Zira iki ülke başkanı tarafından ortaklaşa yayınlanan açıklamada şöyle geçmiştir: *"İki devlet arasında olan enerji alanındaki ortaklık, Kazakistan ile Hazar Denizi'ni çevreleyen bölgede büyük doğalgaz ve petrol rezervleri arama hususunda Amerikan şirketlerine yardımcı olacaktır."* [BBC Radyosu/30.06.2006] Yine Kazakistan, geçen şubat ayında Afganistan'daki Müslümanlarla savaşıyan Amerikan ordusu ile NATO güçlerine ulaştırmak üzere Amerika'nın, donanımlarını ve gereçlerini Kazakistan toprakları üzerinden taşımasına izin verilmesini onaylamıştır. Rusya Genel Kurmay Başkanı Nicolas Makarov, geçen senenin sonunda, *"Hem Özbekistan'da hem de Kazakistan'da Amerikan askeri üslerin inşa edilmesi hususunda Washington'un planları olduğunu"* ifşa etmiştir. [eş-Şark-ul Avsat / 18.12.2009] Kazakistan'ın Rusya ile 6846 km'yi bulan uzun bir sınırı vardır, Çin'le olan sınırı 1533 km uzunluğundadır ve 1894 km uzunluğundaki kıyısı ile Hazar Denizi'ne en uzun kıyısı olan ülkedir. Bundan dolayı gerek stratejik gerekse ekonomik açıdan Amerika için önemlidir. Barış için NATO ile ortaklığa dahil olmuş ve Birleşik Devletler'in Orta Asya'da en büyük müttefiki olarak görülmektedir.

Bunun yanı sıra Hazar Denizi'ne kıyıdaş ülkelerden biridir. Zira Hazar Denizi, özellikle Rusya'nın yıllık 400 milyon dolar değerinde ürettiği havyar balığı olmak üzere balık servetleriyle de zengindir. Ayrıca Amerika ile tüm Batının salyasını akıtacak derecede hem 200 milyar varili bulduğu tahmin edilen muazzam bir petrol rezervini hem de 600 trilyon m³'ü bulduğu tahmin edilen doğalgaz rezervini barındırmaktadır. Dolayısıyla bu kapalı deniz, petrol ve doğalgaz serveti zenginliğinden dolayı stratejik ve ekonomik bir havzadır.

Bununla birlikte Rusya'nın Kazakistan'da etkin sütunları vardır ve hala orada Rus Uzay Araçları Fırlatma İstasyonu bulunmaktadır. Kazakistan'ın da Rusya ile güçlü bağlantıları vardır; zira Rusya, pek çok Rus vatandaşını oraya yerleştirmiştir. Hatta oradaki Rus nüfusunun oranı Orta Asya bölgesindeki en yüksek oran haline gelmiştir. Zira bunların oranı %30 ila %40 arasına ulaşmıştır. Her ne kadar oradaki Müslümanların oranı %60'ı aşmış olsa da Rus kökenli vatandaşlarıyla olan güçlü milli ve dini bağlantıları nedeniyle Ortodoks Rusların etkisi devam etmektedir.

Son zamanlarda Kazakistan, büyük ölçüde yanlısı olduğu Rusya ile bir yakınlaşma göstermektedir. Bu da onu Rusya ile birlikte Şanghay Örgütü kurucularından olan Çin'in yanına çekmiştir. Kaldı ki Kazakistan, Rusya'nın liderliğini yaptığı Bağımsız Devletler Topluluğuna, Kolektif Güvenlik Anlaşmasına ve 2000 yılında oluşturulan Avrasya Ekonomik Topluluğuna üyedir... Ve Rusya'nın kurulduğunu ilan ettiği Acil Müdahale Gücüne de iştirak etmeye dair imza atmıştır. Çin de giderek artan petrol ihtiyaçlarını karşılamak için Kazakistan üzerinden 1240 km uzunluğunda bir petrol boru hattı döşeyerek onunla ilişkilerini güçlendirmeye çalışmaktadır.

Böylece Nazarbayev, Rusya ve Çin ile ilişkisinin güçlü şekilde kalmasını istemektedir. Nitekim bir defasında politikasını şu sözleriyle ifade etmiştir: *"Eğer bizlere Doğu veya Batıyı çevreleme projelerinden bahsederseniz Türkmenistan olarak bizler pragmatik bir yaklaşıma sahibiz şeklinde yanıt veririm."* [Rus İnterfaks haber ajansı/17.05.2007] Yani politikasını vakıanın gösterdiği şeye ve anlık çıkara göre belirlerim demek istemektedir. Bu nedenle gerek dostluk boyutuna dayanan Amerika ile olan ittifakına gerekse son zamanlarda Kazakistan'da askeri üsler inşa edeceğine dair Amerika'nın planları olduğu haberleri çıkmasına rağmen Nazarbayev, rejimini tehdit etmesin diye Rusya ile olan güçlü ilişkilerini de koparmak istememektedir.

Velhasıl: Rusya, Orta Asya devletlerindeki nüfuzunu sürdürmeye ve güçlendirmeye çalışmaktadır. Bunu ise gerek Sovyetler Birliği'nin çökmesi üzerine geçmişte oluşturduğu Bağımsız Devletler Topluluğu, Kolektif Güvenlik Anlaşması ve Acil Müdahale Gücü gibi bölgesel anlaşmalar yapmak gerekse bu devletlerden her biriyle ikili anlaşmalar ve ittifaklar yapmak ve onlardan her birinde askeri üsler inşa etmek yoluyla olsun çeşitli araçlarla yapmaktadır. Ta ki bu devletler elinden çıkmamış ve oralarındaki nüfuzunu güçlendirmiş olsun. Aynı şekilde bölgesel ve devletlerarası açıdan da sırtını Çin'e dayayarak onunla malum Şanghay Örgütü'nü kurmuş ve Orta Asya ülkelerini de ona ortak etmesinin yanı sıra ekonomik anlaşmalar ve projeler gerçekleştirmiştir... Bu hususta da eski Sovyetler Birliği döneminde oluşturduğu önceki sütunlarını kullanmaktadır...

Aynı şekilde Amerika, Orta Asya devletlerine yönelik çekici mali yardımlar kullanmasının yanı sıra içerideki yandaşlarının kargaşa çıkarma gücü olduğu noktasında da onları uyarmaktadır... Yani Amerika, havuç sopa üslubunu kullandığı gibi hiç birinin ondan korkmaması, ona karşı isyana ve onun pençesinden kurtulmaya cüret etmeye cesaretlenmesi için Rusya'yı, bu devletler ile Kafkasya ve Doğu Avrupa'daki diğer devletlerin gözünde küçük düşürmeye çalışmaktadır. Nitekim Amerikan Başkan Yardımcısı John Biden, Gürcistan ve Ukrayna'ya yaptığı ziyaretin ardından şöyle demiştir: *"Rusya, geçmişteki stratejik rolünün hüsrana uğramasından sonra Birleşik Devletler'in küçük bir ortağı olmaktan öte bir şey değildir."* Ve şöyle eklemiştir: *"Rus ekonomisinin zayıflaması, en belirgin olanları eski Sovyet ülkelerine egemen olma girişimlerinden vazgeçme ve nükleer gücünü azaltmayı kabullenme olmak üzere Moskova'yı Batıya tavizler vermeye sevk edecektir."* [Wall Street/26.07.2009] Bu da Orta Asya'daki rejimlerin konumlarını açıklamaktadır ki onlar, Amerikan karşısında Rusya'nın zayıflığını fark edince Amerikalıları hoşnut etmeye dahası Amerika'ya yönelmeye çalışmaktadırlar.

Orta Asya'daki bu hareketli çatışmanın sonucunda siyasi vakıayı aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

Kırgızistan ve Tacikistan'da mevcut en büyük yanlışlık Rusya lehine olmakla birlikte çıkarları ve kendilerine karşı durmayı kışkırtmaması noktasında Amerika'yı tatmin etmektedirler. Bu da Amerika'nın yandaşlarını güçlü ve etkin bir şekilde harekete geçirmesi halinde kargaşanın çıkabileceği her iki ülkedeki siyasi durumun istikrarının korunması içindir.

Özbekistan'da ise bu yanlışlık şu anda Amerika lehine meyletmekle birlikte Kerimov'un dönem karakteri göz önüne alınmalıdır.

Türkmenistan ile Kazakistan ise siyasi ve ekonomik açıdan Amerika ile Rusya'nın, belli ölçüde ekonomik açıdan Çin'in birbiriyle rekabet ettikleri bir "spor" sahasıdır.

Ne var ki gerçekten acı olan şey şudur ki birbirleriyle çatışan ve rekabet edenlerden her birinin yanı sıra yerel yöneticiler olmak üzere hepsi de İslam ve onun için çalışanlarla savaşmaktalar ve Orta Asya'daki Müslümanların servetinde ifrata kaçmaktadırlar. Dolayısıyla Orta Asya'daki insanların geneli geçim sıkıntısı içerisinde yaşarlarken bu servetlerle İslam düşmanlarını zenginleştirmektedirler.

Allah'ın izniyle İslam için çalışan sadık ve muhlislerin elleriyle Hilafet kurulduğunda Orta Asya, önemli konumu ve muazzam servetleriyle yeniden Müslümanlara dönecektir. İnşallah o gün bizlere hiç de uzak değildir ve işte o gün müminler Allah'ın nusretiyle ferahlayacaklardır.

H. 29 Ramazan 14

M. 19.09.2009